

Daniel (Daan) Cordus is geboren op 26 september 1922 in Poerworedjo, NOI. Hij was de zoon van Johannes Cordus en Emilia Land. Hij had twee broers, Jan Jozef (6 januari 1918) en Jan (24 mei 1920). De familie was van Indo-Afrikaanse oorsprong.

Vanaf 1859 verrees op een kavel vlak buiten de garnizoensstad Poerworedjo de Afrikaanse Wijk ('kampong Afrikan'), waar 32 afgezwaaide Afrikaanse KNIL-militairen een eigen huis bouwden en samenwoonden met hun inheems-Indonesische concubine. De afgeschermdde woonwijk was de enige plek in Nederlands-Indië waar louter Indo-Afrikaanse gezinnen bij elkaar woonden. En daardoor ook de locatie waar de meeste West-Afrikaanse tradities van generatie op generatie doorgegeven zijn.

Samen met zijn broers was hij in Poerworedjo padvinder bij de katholieke groep St. Sebastiaan.

Tijdens zijn jeugd bezocht hij met de andere kinderen van het Afrikaanse kamp de Europese lagere school. Hij had geen Indonesische vriendjes en vriendinnetjes. Later op de katholieke MULO in Djokjakarta en bij Scouting had hij wel meer contact met Indonesische jongens en meisjes. Hij had een geweldige, onvergetelijke jeugd met volop zwerftochten buiten het kamp, met katapult en hengel om te vissen en op vogels te jagen.

De Wijk was tijdens de Japanse bezetting van de kolonie een onderduikplek voor blanke en gemengd bloedige Nederlanders.

Tijdens de mobilisatie stopte hij met zijn studie. Hij werd soldaat binnen het KNIL en opgeleid als hospik bij de Militair Geneeskundige Dienst. Hij werd na de capitulatie op Japan krijgsgevangen genomen en kwam terecht in krijgsgevangenkampen in Bandung en Tjimahi. Hierna ging hij via Changi in Singapore naar Birma waar hij werd tewerkgesteld aan de Birmaspoorweg.

De Birma-Siamspoorweg, Birmaspoorweg of Dodenspoorlijn was een spoorlijn van 415 km tussen Non Pladuk in Thailand (Siam) en Thanbyuzayat in Myanmar (Birma). De spoorlijn was voor de Japanse bezetters nodig om een directe verbinding naar de kust van Birma te creëren, zodat Japanse schepen niet meer om het hele schiereiland hoefden te varen.

Het werk aan de spoorlijn begon op 16 september 1942 en werd 16 maanden later voltooid. Er werd gebruikt van oude spoorlijnen die onder andere op Java en andere bezette gebieden in Zuidoost Azië ontmanteld werden. De Japanners maakte gebruik van krijgsgevangenen en burgers om de spoorlijn aan te leggen. Er werd aan de beide uiteinden van de spoorlijn in

Thailand en in Birma begonnen met werken. Alle krijgsgevangenen werden in groepen onder de kampen verdeeld die naast de rivieren Khwae Yai en Khwae Noi waren geplaatst. Als een traject klaar was, ging een groep naar een volgend werkkamp om aan een volgende traject te werken. In de zomer van 1943 werd de zogeheten 'Speedo-tijd' door de Japanners ingevoerd. De dwangarbeiders moesten zich dubbel inspannen om het spoor af te krijgen. De dwangarbeiders ontmoeten elkaar in oktober 1943 in Konkuita.

Tijdens de aanleg stierven per dag gemiddeld 75 arbeiders. 15 000 krijgsgevangenen stierven aan uitputting, ziekte en ondervoeding (7000 Britten, 4500 Australiërs, 130 Amerikanen en 3000 Nederlanders). Daarnaast stierven ongeveer 100 000 Thaise en Indonesische romoesja's en Birmaanse en Maleisische dwangarbeiders bij de aanleg.

Na de voltooiing van de spoorweg in december 1943 bestond het werk uit onderhoud en reparatie van schade door geallieerde bommenwerpers. Ook moest er bijvoorbeeld hout gekapt worden om de stoomtreinen te laten rijden. De werkkampen lagen vaak naast vitale punten van de spoorweg, waardoor bombardementen ook veel slachtoffers en gewonden onder de dwangarbeiders maakten. Op een aantal plekken werden ook hospitaalkampen ingericht. Een deel van de krijgsgevangenen die gewerkt hadden aan de aanleg, werden als dwangarbeider naar Japan verscheept.

Daan zat in kamp Moulmein, Retpu (kamp 30), Messali (kamp 70), Pajatomsu (kamp 108), camp 105 en camp 73. Daarna ging hij naar kamp Chungkai en Tamuan in Thailand. Daan moest helpen bamboe kappen voor de spoorlijn en later werd hij aangesteld als ziekenverpleger. Honderden mensen heeft hij zien sterven, eenzaam en alleen. Machteloos toekijkend omdat geneesmiddelen tegen cholera, dysenterie, tyfus en malaria ontbraken.

Ook zijn beide broers werden krijgsgevangen genomen en kwamen terecht in Birma en Thailand. Zijn broer Jan werd door de Japanners vermoord nadat hij met zijn broer Jan Jozef was betrapt toen hij het kamp was uit geslopen om eten te zoeken.

Daan en zijn broer Jan Jozef overleefden de oorlog. Na de Tweede Wereldoorlog vochten de KNIL-militairen met Nederland tegen de Indonesische onafhankelijkheidsstrijders. Hierbij sneuvelde Jan Jozef. In 1954 vertrok Daan met zijn vrouw Evelien Klink, eveneens een nazaat van een Afrikaanse rekrut, en drie kinderen naar Nederland. In Indonesië zagen zij geen toekomst. Vanwege hun oranjegezindheid werden de Indo-Afrikaanse families na de onafhankelijkheid van de republiek Indonesië gedwongen om naar Nederland te vertrekken, waar hen een kille, vijandige ontvangst wachtte. De afstammelingen van Afrikaanse krijgers, die afkomstig waren uit de regio van de Goudkust (Ghana, Burkina Faso, Mali, Benin en Niger), zijn anoniem opgegaan in de Nederlandse samenleving. Geen van de Indo-Afrikaanse dwangarbeiders heeft in 1954 de zogeheten Birma-Thailanduitkering ontvangen heeft van de Nederlandse overheid, smartengeld dat werd uitgekeerd nadat de Birmaspoorweg na de oorlog aan Thailand is verkocht.

In oktober 2013 ging een lang gekoesterde wens in vervulling en bezocht hij het ereveld Thanbyuzayat waar broer Jan begraven ligt. Daan werd in 2017 onderscheiden met het Mobilisatie Oorlogskruis en het Ere teken voor Oorlog en Vrede.

Daan is op 5 februari 2022 in Amsterdam overleden aan Covid.

Meer informatie

[bol.com | Zwarte Hollanders, Ineke van Kessel | 9789068324983 |](#)

[Boeken](#)

[bol.com | De vergeten krijgers | 9789082373912 | Griselda](#)

[Molemans | Boeken](#)

[Daniel Cordus | Stichting Oorlogsverhalen](#)

[Fotoboek \(dodenspoorweg.nl\)](#)

[Pater familias van Indo-Afrikanen hielp tot op het laatst bij het uitpluizen van familiegeschiedenissen \(volkskrant.nl\)](#)

[¥ Zwartboek \(universiteitleiden.nl\)](#)

[Krijgsgevangenen Birma – Siam - Nationaal Archief](#)

foto: Jan Jozef, Daniel & Jan in Poerworedjo - Midden-Java 1934

[Birma-Siam-spoorweg - Wikipedia](#)

[De Birma-spoorlijn - Spoorlijn van de dood | Historiek](#)

[Birma-Siam Spoorweg - SHBSS](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.